

«Госць у доме — радасць у доме», — так гаворыць узбекская прымаўка. Дарагімі гасцямі былі на беларускай зямлі пасланцы братняга народа, якія прыехалі на Дэкаду узбекскай літаратуры і мастацтва.

Далека ад Нёмана да Аму-Дар'і, ад блакітных Браслаўскіх азёр да Аральскага мора, тысячы кіламетраў аддзяляюць Палессе ад адгор'яў Цянь-Шаня. Але адлегласць не перашкода для вялікай і шчырай дружбы, якая даўно звязвае два народы, якая расла і мацвалася ў дні ліхалеццяў і цяжкіх выпрабаванняў.

Мы ніколі не забудзем, як у 1941 годзе, калі палалі нашы вёскі і гарады, узбекская зямля дала прытулак тысячам беларусаў, выгнаным вайной з родных хат. Гэта сонечнаму Ташкенту прысвечаны радкі Якуба Коласа, чыім імем названа цяпер вуліца, дзе жыве паэт:

Успомню горад, шумны, звонкі,
І паркі, і сады,
Салар, узор арыкаў тонкі,
І топаляў рады.
Куточки ўспомню зацішныя
І велічны Чымган,
І па табе душа заные,
Край-друг Узбекістан.

А калі ў 1966 годзе моцнае землетрасенне разбурыла Ташкент, на дапамогу гораду прыйшлі будаўнікі Мінска і Віцебска, Гомеля і Магілёва. «Ташкентцам на шчасце ад беларускага народа» — такі надпіс можна прачытаць на першым гмаху квартала, пабудаванага рукамі беларусаў у сталіцы Узбекістана.

Летась на узбекскай зямлі праходзіла Дэкада беларускай літаратуры і мастацтва. Дзеячы беларускай культуры вярнуліся адтуль з багатымі уражаннямі і творчымі задумами, назаўсёды захаваўшы ў сэрцах удзячнасць шчырым і гасцінным гаспадарам. І вось зараз Беларусь прымала ў сябе узбекскіх пісьменнікаў, артыстаў, кампазітараў, мастакоў, якія прывезлі да нас сонечнае агністае мастацтва Узбекістана.

— Мы з нецярпеннем і хваляваннем чакалі гэтай сустрэчы на квітнеючай беларускай зямлі, палітай крывёю воінаў Савецкай Арміі і партызан,

сярод якіх было нямаюць сыноў і узбекскага народа, — сказаў міністр культуры Узбекістана В. Західаў у час сустрэчы ў аэрапорце. — Мы прывезлі вам палымяную любоў нашага народа, яго самыя лепшыя пажаданні, лепшыя ўзоры свайго мастацтва і літаратуры ў дар перад слаўным юбілеем Вялікага Кастрычніка.

Урачыстае адкрыццё Дэкады адбылося ў Беларускім дзяржаўным тэатры оперы і балета. Тут сабраліся рабочыя і дзеячы культуры, прадстаўнікі партыйных і грамадскіх арганізацый. Пасля прамовы першага сакратара ЦК КП Беларусі П. Машэрава госці далі вялікі канцэрт.

Прэм'ера кінафільма «У 26-га не страляць» адкрыла фестываль узбекскіх фільмаў, які прайшоў ва ўсіх кінатэатрах нашай рэспублікі. Подых сонечнай Ферганы, залітых сонцам бавоўнавых палёў прывесла ў Мінск маляўнічая выстаўка вышляленчага мастацтва. Разам з беларускімі пісьменнікамі чыталі на вечарах свае вершы Зульфія і Уйгун (народныя паэты Узбекістана), Ібрагім Юсупаў і Хамід Гулям. Пакарыла сваім майстэрствам мінскіх глядачоў салістка балета Б. Карыева ў ролі Франчэскі да Рыміні з аднайменнага балета П. Чайкоўскага. З вялікім поспехам праходзілі выступленні салісткі філармоніі Эльміры Уразбаевай.

Сустрэчы з удзельнікамі Дэкады адбыліся ў Віцебску, Гомелі, Брэсце і Магілёве, старажытным Полацку і юным Жодзіне, Лідзе, Дзяржынску і іншых гарадах. У мінулым годзе працоўныя Беларуска-пабрацкай сустрэлі многія сем'і з Ташкента, якія пацярпелі ад землетрасення, далі ім кватэры, работу ў горадзе і на электрастанцыі. Таму асабліва цёпла прайшоў тут канцэрт дружбы, які далі узбекскія госці ў клубе энергетыкаў.

Дзе б ні праязджалі пасланцы Узбекістана, усюды насельніцтва сустракала іх кветкамі і хлебам-соллю на вышываных беларускіх ручніках. Госці ўбачылі беларускія пушчы і азёры, вёскі і гарады, новабудуёлы і прамысловыя гіганты. Дэкада вылілася ў сапраўднае свята мастацтва.

Шырокія і надзейныя масты — масты дружбы — перакінуты праз тысячы кіламетраў, што раздзяляюць Беларусь і Узбекістан.

МАСТЫ

ДРУЖБЫ

Хлебам-соллю сустракалі ў Мінску пасланцоў сонечнага Узбекістана [здымак зверху]. На вуліцах Слоніма ў час Дэкады [злева ўнізе]. Госці пакарылі беларускіх глядачоў сваімі спевамі і танцамі [здымкі справа].

ПАМ'ЯЦЬ УДЗЯЧНЫХ НАШЧАДКАЎ

Эстафеты барацьбы і працы ад герояў Кастрычніка прывілі новыя пакаленні савецкіх людзей. А памяць пра рэвалюцыйнае мінулае жыве ў сэрцы народа, не гаючы. Пра яго нагадваюць мясціны гісторыка-рэвалюцыйнай славы, якія святы і беражліва захоўваюцца савецкімі людзьмі. Нямала такіх мясцін і ў сталіцы Беларусі — арэнаюнас Мінску, горадзе са слаўнымі рэвалюцыйнымі традыцыямі.

Зробім падарожжа па Мінску, пазнаёмімся з яго баявым рэвалюцыйным мінулаем.

З Ленінскага праспекта, там, дзе ён узлягае на мост царат Сяіслава, як на далой, — невялікі арабінны домік пад бляшаным дахам. Гэта Дом-музей І з'езду РСДРП.

Ад Дома-музея І з'езду РСДРП наш шлях пралігае па Прывакзальную плошчу.

Грозным рэжым пракацілася па краіне водгудле падзей 9 студзеня 1905 года ў Пецярбургу. Паўночна-Заходні камітэт РСДРП выдаў лістоўку «Да ўсіх грамадзян», якая заклікала рабочых Мінскай, Віленскай, Віцебскай, Гродзенскай губерняў адказаць на новае алачынства царызму актывай барацьбы з самаўладдзем.

кобых піянерскіх лагерах Гродзеншчыны пабывае звыш 20 тысяч навучэнцаў. Акрамя таго, працуюць абласны спартыўна-турысцкі лагер, лагеры працы і адпачынку.

УЛАДЗІВАСТOK

Амерыканскія піраты пакінулі рэчывы доказы наўмыснага напад на савецкі чэпаход «Туркестан» — снарад, што не разарваўся, ад дваццацікіламетровай гарматы, якой узброены самалёты арміі ЗША, аб гэтым паведаміў у радыёгэраме з порта Камфа капітан чэпахода «Туркестан» В. Сокалаў.

Снарад выяўлен пасля стараннага агляду пашкоджанага судна. Выяўлены таксама шматлікія асколкі снарадаў, якія разарваліся. Частка неабвержных доказаў пірацкага налёту, які прынес смерць савецкаму мараку Мікалаю Рыбачуку і цяжкія раненні Івану Зяцэву, перададзены савецкаму палкоўству ў Дэмакратычнай Рэспубліцы В'етнам, астатнія рэчывыя доказы будуць дастаўлены ў порт Уладзівасток.

СЛАЎГАРАД

Памятні 1941 год. На рацэ Сож каля Слаўгарада артылерысты гаўбичнага палка прыкрываюць пераправу нашых войск. У тым артылерыйскім палку было многа салдат з Мурама. Чырвоныя следзальцы Мурамскага элэктратэхнічнага тэхнікума даведзліся пра гэту герайчную бітву сваіх бацькоў. Яны знайшлі ветэранаў палка. На месцы баёў каля вёскі Аляксандраўка на шашы Слаўгарад — Крайчэй устапоўлен помнік-абеліск. Пры устапоўленні помніка прысутнічалі ветэраны палка.

ВІЦЕБСК

На абутковай фабрыцы «Чырвоны Кастрычнік» створан новы цэх па выпуску лямпаў для апрацоўкі клеявога метадку мадэлявання. Ён астанчым самым сучасным высокапрадукцыйным абсталяваннем. Эманціраваны два машыны канвееры са шматпарнымі лямпамі і швейны паўаўтаматычны размеркавальны канвеер. Тры найноўшыя высокапрадукцыйныя задвыжжыя паўаўтаматы, прэсы для прыкле-

БРЭСТ

Выдаў першую прадукцыю Беранасіцкі млынкамбінат. Млын гатунковага паролу будзе даваць амаль чвэрць мільёна кілаграмаў мукі ў суткі. Уведзены ў дзеянне элеватар — ёмістасцю 32 тысячы тон. Узводзіцца магутны млынкамбінат у Пінску. Выдзеша будаўніцтва камбінормавага заводу ў Жабінцы. Завяршаецца будаўніцтва склада бастарнага захоўвання мукі ёмістасцю 500 тон на Брэсцкім млынкамбінате.

Хроніка

БАБРУЙСК

Дзевяці мільёнаў квадратных метраў драўняна-валякністых пліт — такая практычная магутнасць новага цэха, будаўніцтва якога завершана на дрэвапрацоўчым камбінате. Гэта самая буйная з падобных вытворчых у Беларусі, скажаў галоўны інжынер камбіната В. Лекань. У галоўным яго корпусе цяпер выдзеша камп'ютарнага машынавага мантаж найноўшых рубільных і аліўных машын, рамольных аграгатаў, прэсаў тэрмічнай апрацоўкі і іншага абсталявання. Яно, злучанае ў адзіную пачатковую лінію, поўнаасцю механізацыі і аўтаматызацыі апрацоўкі. Лінія будзе вырабляць з ахдоў драўняныя трывалыя і дабротныя пліты для падлогі, дзвярэй і розных стаярных вырабаў. Новую вытворчасць наменчана пусціць у эксплуатацыю да юбілею валаіка Кастрычніка. Гадавая прадукцыя цэха зменіцца 100 тысяч кубаметраў дэзельнай драўніны.

ЗАХОДНІ БЕРЛІН

Паводле паведамленняў друку, заходнегерманскі бундстаг мае намер правесці тут з 19 па 23 чэрвеня чарговы так званы берлінскі тыдзень. Пасяджэнні бонскіх парламентарыяў у горадзе, які не належыць ФРГ, носяць яўна правакацыйны характар. Мэта чарговага «берлінскага тыдня» — яшчэ раз прадэманстраваць неаказанна дамаганні Бона на Заходні Берлін.

ВАРШАВА

Як паведамляе агенства ПАП, у сувязі з падзеямі на Блізкім Усходзе прэзідэнт Францыі генерал дэ Голь выршыў, пасля ўзгаднення з польскім бокам, адкласці свой візіт у Польшчу, куды ён павінен быў прыбыць у суправаджэнні міністра замежных спраў Куў дэ Мюрвіля 7 чэрвеня г.г.

Візіт адбудзецца, як толькі будзе магчыма.

НЬЮ-ЁРК

Амерыканскі касманаўт Эдвард Гівенс загінуў у выніку аўтамабільнай катастрофы ў невялікім гарадку Пірлендзе (штат Тэхас). Гівенс, 37-гадовы маёр ВПС ЗША, быў адабраны ў мінулым годзе для ўдзелу ў пілатуемых касмічных палятах.

ГААГА

У Паўночным моры выяўлена велізарнае «нафтавае возера», радыус якога складае прынамсі 50 кіламетраў. На думку спецыялістаў, гэта возера ўтварылася ў выніку таго, што нейкі танкер у парушэнне існуючых марскіх правіл апаражыў у мора рэшткі нафты. «Нафтавае возера» набліжаецца да ўзбярэжжа Галаанды. Як паведамляе газета «Дэ тэлэграф», «нафтавае возера» «пагражае летняму адпачынку мільёнаў галаандаў і замежных турыстаў».

ВАШЫНГТОН

Шах Ірана інфармаваў урад ЗША аб тым, што ён вырашыў адкласці свой візіт у Вашынгтон, паведаміў сакратар Белгага дома па пытаннях друку Крысціян. Шах павінен быў наведваць Вашынгтон 12—13 чэрвеня гэтага года.

Хроніка

18 кастрычніка на Прывакзальнай плошчы сабралася каля дзевяці тысяч працоўных горада.

На плошчу ўдзельнілі ўсе новыя і новыя калоны. Спалоханы такім масавым выступленнем мічан сувары самадзяржаўя, генерал Курлаў загадаў салдатам акружыць плошчу. Без папярэджання яны акрылі агонь па ўдзельніках мітыngu. Прывакзальная плошча была заліта рабочей крывёю. 100 чалавек забітых і 300 параненых — такі жудасны вынік курлаўскага расстрэлу. Сярод забітых былі члены Мінскай арганізацыі РСДРП.

На курлаўскі расстрэл працоўныя Мінска па закліку групы РСДРП адказалі агуднай палітычнай забастоўкай.

Губернскі Мінск 1917 года. Падзеі абганіюць адна адну. Каля дома нумар шэсць па Петраградскай вуліцы (цяпер Ленінградская) шыпыраць шпікі. Але рабочыя ідуць і ідуць у «Дом Савецкай улады». Праўда на баку працоўных, і нішто не можа павярнуць кола гісторыі. У доме нумар шэсць кожнаму растлумачыць незразумельна пытанні, тут можна пагутарыць з Міхаілам Васільевічам Фрунзе, наведваць курсы агітатараў, набыць рэвалюцыйную літаратуру.

25 кастрычніка (7 лістапада) Мінскі Савет атрымаў радыёграму аб тым, што ў Петраградзе ўлада перайшла ў рукі Ваенна-рэвалюцыйнага камітэта, і пачаў рашучы дзеянні — узв'язу ўладу ў свае рукі, звярнуўся праз адрозву да рабочых, сялян Беларусі і салдат Заходняга фронту з заклікам стварыць на месцах органы диктатуры пралетарыату — Саветы рабочых, салдацкіх і сялянскіх дэпутатаў і ажыццяўляць функцыі дзяржаўнай улады. Мінск быў першым горадам Беларусі, у якім улада перайшла ў рукі Саветаў у той жа дзень, што і ў Петраградзе.

Рабочыя вызвалілі з турмы дзве тысячы рэвалюцыйных салдат. З іх быў сфарміраван І-ы Рэвалюцыйны імя Мінскага Савета полк. Узбройваўся гэты полк тут, на Петраградскай, 6. У штабе Заходняга фронту, на вакзале, тэлеграф, радыё-

станцыі былі створаны рэвалюцыйныя штабы з рабочых-чырво-нагвардзейцаў і салдат мясцовага гарнізона.

А цяпер прыйдзе на вуліцу імя Карла Маркса, да тэатра імя Янкі Купалы. 20—25 лістапада 1917 года тут праходзілі пасяджэнні ІІ з'езду арміі Заходняга фронту. Таларовым старшынёй з'езду быў выбрана Уладзімір Ільіч Ленін, а старшынёй — Аляксандр Фёдаравіч Мяснікоў. З патрэбнымі прамовамі выступілі Г. К. Арджанікідзе і В. В. Валадарскі, а таксама шматлікі дэлегаты. Ад імя з'езду Савету Народных Камісароў была паслана тэлеграма: «Другі з'езд арміі Заходняга фронту гарача вітае першую народную сапраўдную рэвалюцыйную ўладу — Савет Народных Камісароў, — выбраную другім Усерасійскім з'ездам Саветаў, уладу, якая стала на шлях вырашэння вялікіх задач рэвалюцыі і вядзе краіну да сапраўднага міру, зямлі, хлеба, свабоды».

У гэтым жа будынку, з 2 па 4 лютага 1919 года праходзіў І з'езд Саветаў рабочых, сялянскіх і чырвонаармейскіх дэпутатаў Беларусі. У рабоце з'езду прыняў ўдзел Старшыня Усерасійскага Цэнтральнага Выканаўчага Камітэта Якаў Міхайлавіч Свядлоў. У сваёй прамове ён адзначыў мужнасць, гераізм, самахварынасць беларускага народа ў барацьбе за ўсталяванне Савецкай улады і пачатаў пастанову. Прэзідыума УЦВК «Аб прызнанні незалежнасці Беларускай ССР».

Расквіццелі а прастора пралеті вуліцы, плошчы, скверы дзесяцігарада Мінска. Ліны, памалдеўшыя і расквіццелыя, перажылі суворую частку рэвалюцыйных выпрабаванняў, былі савецкімі незалежнымі паліцэй і перамож. Камуністычнай партыі, працоўных мас, якія адзельнілі Вялікую Кастрычніцкую сацыялістычную рэвалюцыю. Мінчане святы шануюць і абераюць мясціны, звязаныя з векапымі гістарычнымі падзеямі.

I. СІМАНОВСКІ, Б. СТРАЛЬЦОВ.

Нашы карэспандэнты паведамляюць

Грыбы на экспарт

Багатая лясны Бярозаўшчыны. Тут водзіцца ласі, дзікі, казулі, зайцы, ваўверкі, розныя птушкі. Многа ў іх расце чарніц, буйкоў, ажыны, каліны, хмелю і грыбоў — белых, хмелю, палбярэзавікаў, рыжыкаў, масліт... А ранні вясно, як толькі сыйдзе снег на сасновыя вырубках і ўзвышшах, з'яўляюцца першыя вясняныя грыбы — смарчкі і страчкі. Невычайна багаты ўраджай іх быў у гэтым годзе. Жыхары раёна збіралі іх і здавалі ў нарыхтоўчую кантору. Частка грыбоў адпраўлена на экспарт.

Е. СЯЛЕНЯ.

Спецыялісты шырокага профілю

Споўнілася 15 год з дня адкрыцця Бабруйскага прафесійна-тэхнічнага сельскага вучылішча № 8. За гэты час яго дыпламы атрымалі звыш 10 тысяч чалавек. Зараз многія з іх працуюць брыгадзірамі трактарных брыгад, сталі вядомымі механізатарамі. У саўгасе «10-годдзе БССР» Любінскага раёна працую механізатарам былы выпускнік, цяпер Герой Сацыялістычнай працы Канстанцін Лабок. У рэспубліцы ўсім добра вядомы вопытны брыгадзір саўгаса «Кастрычнік» Георгій Лапшкі — дэпутат Вярхоўнага Савета БССР.

Зараз у вучылішчы займаецца 876 чалавек. У верасні 120 навучэнцаў атрымаюць дыпламы трактарыстаў-машыністаў шырокага профілю, механізатараў медыаграфічных работ, электрагазаваршчыкаў.

В. АНЦЫФЕРАУ.

Свет прыгожага адкрыты ім з дзяцінства

Сімы дзядуля ўважліва ўслуховаецца ў мелодыю, якую выводзіць на баяне яго ўнучка. Не ведаў ён у дзяцінстве, што ёсць на свеце музыка Баха, Чайкоўскага, Гендэля, іграў на жалезныя свая сумюжы праспешную песню... А зараз у дзядулі Добасна з кожнага дома чуюцца то баян, то акардон, то піяніна. Дзедзі калгасніцкаў сельсавету «Камуніст» рыхтуюцца да заняткаў у вясковай музычнай школе. Праўленне калгаса ствары-

ла ўсе ўмовы для вучобы рэбят. На дзядулю вы бачыце дачку калгасніка Кацю Пузыкову. А. ІВАНОВ, Кіраўскі раён.

Філіял гасцініцы «Сож» на вуліцы Камсамольскай у Гомелі. Фота Ч. МЕЗІНА.

Ветэраны ўспамінаюць былыя паходы

Цікава прайшоў у Лёзненскім раённым доме культуры вечар на тэму «Што ў барацьбе і трыгове баяны ў вясенніцкіх гадах». Даклад «Віцебшчына ў гады грамадзянскай вайны і замежнай інтэрвенцыі» зрабіў лектар П. Чумакоў. Потым з успамінамі выступіў удзельнік і вясковай музычнай школы П. Федасееў.

Польскі ансамбль у Кобрыве

Самадзейны ансамбль песні і таца Люблінскага ваяводства ПНР упершыню пабываў у Кобрыве ў 1960 годзе. Днямі польскія артысты зноў прыехалі да нас на гастролі. За шэсць год люблінскія суседзі дасягнулі немалых поспехаў. Ансамбль пабываў у многіх краінах свету: у Швейцарыі, Італіі, трычці ў Францыі, а на вяртывалі ў Сібілі падлязлі з венграмі першае і другое месцы.

Хлебам-соллю

Хлебам-соллю, духмянымі кветкамі сестры ў Луініцы дэлегаты працоўных Сарненскага раёна Ровенскай вобласці. У гарадскім парку адбыўся мітынг дружбы. Першы сакратар Сарненскага райкома партыі Ц. Краўчук уручыў першым сакратару Луініцкага райкома КПБ І. Васільчуку пераходны Чырвоны сцяг. Яго гаспадаром стане лепшы калектыў раёна, які выйдзе пераможцам

ДЛЯ ТЕХ, КТО НЕ ЧИТАЕТ ПО-БЕЛОРУССКІ

Далека ад Нёмана да Аму-Дары, ад голубых озер Браслаўшчыны до Аральскага мора, тысячы кіламетраў аддзяляюць Беларусіе Польшчу. На гэтым расставіце да большай і іскрэнняй дружбы між беларускімі і польскімі народамі. В прошлом году на узбекской земле проходила Декада белорусского искусства и литературы. Наши солисты, музыканты, танцоры, писатели и композиторы вернулись оттуда с богатыми впечатлениями и новыми творческими замыслами, навсегда сохранив в своей памяти добрые воспоминания о гостеприимных хозяевах. И вот недавно белорусский народ принимал у себя посланцев узбекской земли, которые приехали в нашу республику на Декаду узбекской литературы и искусства. Десять дней в городах и селах белорусского края слышалась узбекская музыка. С подмостков сцен звучали стихи и песни Узбекистана. Проходившая Декада вылилась в праздник дружбы между двумя братскими народами («МАСТЫ ДРУЖБЫ», 1 стр.).

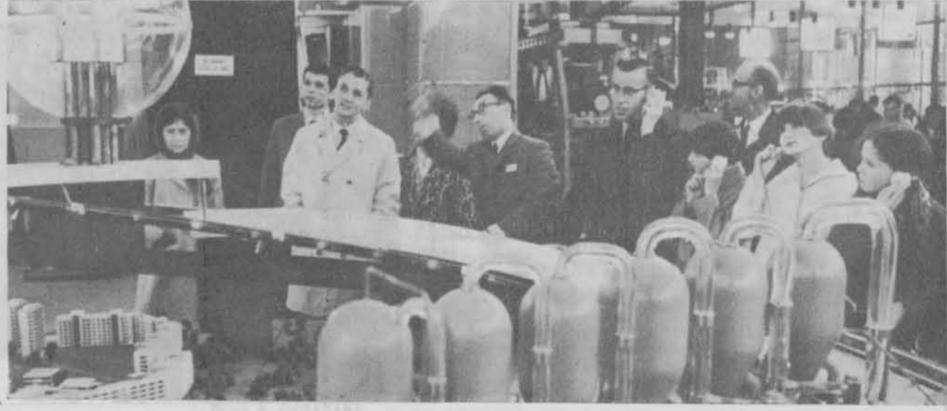
Город Минск богат революционными традициями. Рядом с Ленинским проспектом, на берегу Свислочи, стоит небольшой деревянный домик. Это Дом-музей І з'езду РСДРП. Приказанная площадь горада звязана з гістарычнымі сабытаннямі 1905 года. Здары впершыню беларускі пралетарат сабраўся на большы митинг, чтобы активной борбой ответить на преступление царизма перед трудовым народом. На этой площади от пуль и сабель солдат генерала Курлова впершыню пролилась кровь революционеров. 100 человек было убито и 300 ранено. Но дело, за которое люди боролись и погибли, победило в памятном 1917 году. Статья на эту тему «ПАМ'ЯЦЬ УДЗЯЧНЫХ НАШЧАДКАЎ» помещена под рубрикой «К 50-летию советской власти» на 2 и 3 стр.

Петр Калиновский — минчанин. Он работает инженером-строителем. Интересная биография этого человека. В годы Великой Отечественной войны, будучи подростком, он вместе с отцом участвовал в подпольном движении против гитлеровских оккупантов. Четырнадцатилетний Петя распространял среди жителей Минска газету «Звезда», сводки Совинформбюро. За свои героические поступки он награжден правительственными медалями («ПАРТЫЗАНСКИ ПАШТАЛЬЕН», 4 стр.).

На этой же странице помещена статья «ВЯРТАННЕ», где также идет рассказ о человеческой судьбе. В 1914 году Марк Скрыпко попал в германский плен. Там он познакомился с немецкой девушкой Кларой Кронхальтер, и они стали мужем и женой. Вернулся Марк из плена в деревню Зани, что на Мядельшчыне, с Кларой. Шли годы, в семье появились дети. Когда фашисты напали на СССР и оккупировали наш край, блостители «нового порядка» вывели семью Скрыпко в Германию. А когда пришла победа, Марк и Клара снова вернулись в Белоруссию. Теперь они живут в Поставах. Выросли и получили специальности их дети. Я. ЛІФАНУ.

НА «ЭКСПО-67»

Савецкі павільён — у цэнтры ўвагі шматлікіх турыстаў, якія прыбываюць у канадскі горад Манрэаль на Сусветную выстаўку «ЭКСПО-67». НА ЗДЫМКУ: ля макета апрамыслайнай устаноўкі з рэактарам на хуткім нейтронах «БН-350», якая ў гэтым годзе будзе ўведзена ў строй дзюечных на паўостраве Мангышлак.

Даниил Машин

В БОЛЬНИЦЕ

Я открыл глаза, попробовал привстать, но со стоном опять упал на постель. Повернув голову, я увидел кровати, людей в полосатых пижамах и вспомнил, что я в парижской городской больнице. Присмотревшись к спящему соседу с забинтованной головой, я заметил, что у него круглое, скуластое и курносое лицо и могучая шея — такая, какой нет ни у одного француза. Я сразу подумал: а не земляк ли он мне? И эта мысль меня очень обрадовала, потому что после операции я был обречен на томительно долгие дни лечения.

Память пронесла в воспаленной голове мрачные картины пережитого — того, что привело меня сюда... Я вновь вспомнил мой поздний приход с работы на фабрике, спящую жену и записку: «Не буди меня. Я очень устала и ночью должна снова работать». Вспомнил тесную комнатку нашу, мое неловкое движение и перевернутую кастрюлю с кипящей водой, затем — мучительный ожог, испуг жены, ее телефонные звонки и отказ в городской «скорой помощи».

Пришлось заплатить за частный санитарный автомобиль, правда, с комфортом доставивший меня в единственную в Париже больницу для обожженных. Целый час продержали меня там в коридоре на носилках, чтобы затем отказать в приеме за неимением свободной кровати.

Хорошо, что жена моя — медицинская сестра. Она позвонила в свою больницу, которая, наконец, и приняла меня в хирургическое отделение. Мне объявили, что я должен буду платить за каждый проведенный здесь день сумму денег, приблизительно равную моей недельной зарплате на фабрике. Но видя, как волосы дыбом поднимаются у меня на голове, они успокоили меня тем, что сощобеспечение вернет мне восемьдесят процентов. «Но и двадцать процентов, — размышлял я, — это больше, чем мой ежедневный заработок, которого я лишуюсь к тому же, не работая во время болезни».

Жгучая боль мучила меня. Мне казалось, что какой-то дьявол гладит мою ногу раскаленным утюгом. Сосед все еще спал, и я взял газету «Голос Родины», лежавшую рядом на столике. Вести с любимой Родины, как всегда, захватили меня, и я забыл о своих бедах.

Тогда я услышал голос соседа:

— Вы читаете «Голос Родины»... Стало быть вы русский? Господи боже мой, как же это хорошо! Как я рад!

— Я тоже рад, — живо отозвался я.

— А вы дадите мне почитать эту газету?

— Конечно, дам, — и я протянул ему номер. Но тут я увидел испуг в его глазах, и он быстро проговорил:

— Да, спасибо, спасибо, только не сейчас, потом! А то сейчас начинается прием посетителей. Моя жена может прийти, а я не хочу, чтобы она увидела у меня в руках эту газету... Потом, потом!

— Почему же? — удивился я. Он замахал руками.

— Да что вы? Она порвет эту газету! Да она и вас может побить. Бес в ней сидит. — Он приподнялся на локте, перегнувшись ко мне и таинственно прошептал: — Это она хватил меня по башке.

— За что же? — опять удивился я.

— А вот как раз за то, что интересовался... «Ты, говорит, большевиком стал, так я тебя убью!»

— Зачем же вы взяли такую в жены? — недоумевал я.

— Да я никак не мог ее не взять-то... никак... — в глазах старика была теперь глубокая печаль. — Нам, галлиполидцам, пришлось туго в Сербии — нет тебе никакой работы, хоть подымай с голоду. Тогда офицеры сказали мне, старому вахмистру: «Поезжайте, Илатов, в Париж. Мы рекомендуем вас светлейшему князю Корчакову. Ему нужен надежный человек». Снабдили визой, деньгами, и я поехал. Приезжаю в Париж, их сиятельство князь встретили меня хорошо да и говорят: «Ну, Илатов, помогу тебе изучить автомобиль, и будешь моим личным шофером и телохранителем».

Вот я и зажил у него. Отлично было бы, если бы не эта баба. Была она милосердной сестрой еще у Врангеля, а в то время ухаживала за больным князем. Бойкая такая, да все вертится передо мной. Долго ли до греха! А она нарочно подстроила все так, чтобы князь узнал. Разозлился он страшно. «В моем доме? Разврат? — кричит. — Или женись сейчас же, или вон отсюда, убирайся на все четыре стороны!»

Ну, куда было деться? Я и женился. Привык, постепенно обжил, князя на машине возил. А мысли о Родине чем дальше, тем больше покоя не давали.

Ведь у меня-то жена и сын остались там. Я боялся писать домой, да князь настоял, чтобы попросил я законную отпусковую от своей советской жены. Ничего она мне не ответила. Лишь пришла официальная бумага о том, что жена моя мне больше не жена, а вышла она замуж, живет в колхозе. Их сиятельство были очень довольны и по закону женили меня на Валентине Лексевне. Так зовут вторую жену мою, парижскую...

Старый, с разбитой головой человек не мог больше говорить. Я пожалел, что вызвал его на такую откровенность. Но Илатов отдышался и продолжал:

— Во время оккупации немцы не тронули нас, стариков. Но я все убивался и думал: как там, дома в России, как сынишка мой сражается с лютым врагом? Не ранен ли? А вдруг убит? Первое время плохие шли вести оттуда, и сильно я мучился. А как настал перелом да пошли победы наши одна за другой, от Волги до самого Берлина, радовался и я, только очень уж стыдно было, что не помог я нашим ничем.

А тут еще слух пошел, что и здесь, во Франции, воюет уже с немцем проклятым тайная рать из советских пленных и французов. Да где их найдешь? Ведь прятались они, а я, барский холоп, разве нужен им? Так до конца оккупации и дожили мы с женой, а их сиятельство не дотянули до великого дня, скончались немножечко раньше. Царствие им небесное...

Только мысли все свои хоронил я от жены. Непримири- мой она была и осталась, проклятая! И разлучиться мне с нею никак невозможно. Вцепилась она в меня, особенно с тех пор, как получил я в наследство от князя автомобиль и стал шофером такси. Ведь деньги зарабатываю я вполне приличные.

Илатов замолчал, а во мне все больше и больше закипало возмущение. Наконец, я не выдержал и раздраженно спросил:

— Если она такая, почему не бросили вы ее, почему не уехали с первой же группой репатрированных советских граждан?

Лицо Илатова все съежилось, превратилось в комок морщин. Он не решался посмотреть прямо на меня.

— Боюсь я, ух, как боюсь! Возмездие ждет меня там. Ведь виновен я, тяжко виноват перед родными моими, перед страной моей! Слушайте, как я покинул мою Родину...

В революцию развалился германский фронт, и я тоже с ружьем в руках вернулся домой, к себе в деревню. Кулаками называли таких, как я. У меня было большое хозяйство, много земли, скот разный. Увиливал я всякий раз, как был набор в Красную Армию, ссылался на ранения. А сам добро берег — уйду, думаю, в армию, а тут все и отберут. И вот однажды налетел на наше село отряд белого генерала Мамонтова. Слава о нем шла, что казаки его грабят и убивают крестьян, разоряют целые села, а добро грузят на своих лошадей. Чтобы сохранить хозяйство,

я встретил Мамонтова хлебом-солью и пригласил к себе в избу. Он сам жил у меня, и никто из его казаков не тронул моего добра. Я думал, что белые не уйдут больше, а они ограбили наших крестьян и собрались уходить через несколько дней. Мамонтов позвал меня и сказал: «Если не уйдешь с нами, большевики убьют тебя». Тут уж пришлось бросить все — и хозяйство и родных, и ушел я с белыми. После этого как мог я не уехать с белыми за границу?

Илатов замолчал. Я напомнил ему о полной амнистии, о том, что Родина простила и не такие преступления. Все напрасно. Он знал об этом, но страх свой пересилить не мог. Попросил только еще раз почитать «Голос Родины». Час приема посетителей уже прошел, и он погрузился в чтение.

Мадам Илатова не пришла на этот раз и не приходила до самого того дня, когда ее супруга оперировали. Он лежал еще без сознания, когда в палату, громко стуча высокими каблучками, вошла маленькая худенькая женщина. Ее лиловые кудри, искусно завитые парикмахером, свисали на лоб. Но ни модная прическа, ни ухищрения косметики не могли уже скрыть ее возраст. Подведенные глаза на мгновение остановились на мне и устремились на мужа.

Илатова скинула с себя меховую шубку, положила ее поперек кровати у ног больного и села на стул между нашими кроватями. Она сейчас же заметила в руках моих развернутый номер «Голоса Родины», и гримаса искажила ее маленькое личико. Потухшие глаза вдруг загорелись бешенством, и она рванулась к газете. Но я быстро отстранил лист. Она знала, что нельзя беспокоить больных, и бесильная злоба искривила ее накрашенные губы.

— Гадость! — прошипела она мне в лицо. — Зачем вы читаете это и, конечно, даете читать другим? Ведь это пропаганда, это отравка! Этот яд не отравляет смертельно, но заставляет мучиться хуже смерти!.. Я перебил ее:

— Но неужели вам неинтересно почитать о родной стране?

— Интересно? Нам надо забыть эту страну — владение дьявола, а они напоминают, расписывают, сладким медом мажут губы натерпевшегося страдальца-эмигранта. Зачем, зачем это делать? Зачем принуждать нас вновь переживать забытое? Зачем расправлять рану? Зачем заставлять мучиться, страдать?!

Старая женщина уронила голову на постель мужа и зарыдала, вздрагивая всем своим высохшим телом.

Франция.

Посля заканчэння Віцебскага электратэхнікума сувязі Віктар ЦАРЫКАВ будзе працаваць тэхнікам правядной сувязі.
Фота Ул. КРЭТАВА.

ПИШУТ ЗЕМЛЯКИ

Мы получили ваш бесценный подарок — 12 новых книг. 10 из них сдали в нашу библиотеку. Теперь уже нам не скажут, что нет новых интересных книг. Две книги и карту Белоруссии решили разыграть на пикнике, который состоится на берегу озера При в честь 100-летия конфедерации Канады.

Мы теперь организуем групповую поездку русских виндзорцев и наших друзей других национальностей на Экспо-67 в Монреаль с 14 по 19 августа. Как известно, группой ехать всегда веселее и дешевле. В эти дни будут выступать лучшие артисты из многих советских республик. А 17 августа, в день Белорусской ССР, мы сможем увидеть и белорусских артистов, посмотреть кинофильмы белорусской киностудии, пожать руки землякам. Надеемся, что приедут представители Белорусского товарищества и газеты «Голас Радзімы». И если вы посетите какие-либо города Канады, не забудьте о нашем Виндзоре. Приезжайте к нам — будете самыми дорогими гостями.

М. МАКАРЕВИЧ.

Канада.

И вот за столько долгих лет мне удалось побывать на Родине. Как сильно билось сердце, когда поезд подъезжал к Минску! Мама и сестры встречали меня на вокзале.

О Минске у меня остались самые лучшие впечатления. Какой красавец-город! А ведь он был весь разрушен. Мы побывали в кинотеатрах, на Минском море. Но главное, куда меня тянуло, — это пионерский лагерь Крыжовка. Здесь в 1965 году в августе месяце отдыхал мой сын Мишель. До сих пор он не забыл этих чудных дней.

Я наблюдала за сыном, когда мы перешли ворота лагеря. Он, возбужденный, бежал впереди и радостно восклицал: «Вот моя палатка, мама! Вот кровать, на которой я спал, вот столовая и клуб, а здесь мы играли и так весело проводили время». Он не забыл и тех людей, любовью и заботой которых был окружен в лагере. От всего сердца благодарю их за все, что они сделали для Мишеля и других детей соотечественников из разных стран.

Н. КРАЙНОВА.

Бельгия.

ПИШУТ ЗЕМЛЯКИ

Ля Астрашыцкага Гарадка, пад Мінскам.

Гэта было ў час першай імперыялістычнай вайны. На пазіцыі рускіх не падвезлі ні патронаў, ні снарадаў, а тут немцы пайшлі ў атаку. Шмат салдат загінула тады пад агнём непрыяцеля, астатніх узялі ў палон. Сярод іх быў і Марк Скрыпко, хлопец з беларускай вёскі Зані. Знісіленага годам і холадам, яго з лагера для ваеннапалонных накіравалі да буйнога землеўладальніка ў Баварыю. Тут, праўда, крыху лепш было з харчаваннем, але затое працаваць прыходзілася ад цяжка да цяжка. На кожным кроку здзекі, кпіны.

Прыглядаючыся да тых, хто працаваў у маёнтку, Марк заўважыў, што да адной нямецкай дзяўчыны гаспадар ставіўся не так, як да іншых сваіх работніц: пасылаў на больш цяжкую работу, нават не выслухоўваў скаргаў, бо яна была з вельмі беднай сям'і. «Незайздросны лёс гэтай дзяўчыны», — думаў Марк.

Праз некаторы час яны пазнаёміліся. Не трэба было валодаць вялікім запасам слоў, каб знайсці агульную мову, мову прыгнечаных. Дзяўчыне з Баварыі спадабаўся хлопец з незнаёмай ёй Беларусі, і яны пакахалі адзін аднаго. А калі закончылася вайна і ваеннапалонным прадаставілася магчымасць ехаць дамоў, разам з Маркам Скрыпко ў вёску Зані, што на Мядзельшчыне, накіраваліся і нямецкая дзяўчына Клара Кронталер.

Па вёсцы (гэта было ў 1922 годзе) паплыла вестка: сын Несцера Скрыпко — Марк вярнуўся

з палону і прывёз з сабой жонку-немку. Каб нямецкай ўлады не маглі яе вярнуць назад і не лічылі больш сваёй падданай, Марк і Клара павячаліся ў Манькаўскай царкве, а пасведчанне аб шлюбе выслалі ў Германію.

Многа цяжкасцей выпала на долю маладой сям'і. Гаспадарка пасля вайны была ў заняпадзе. Улады буржуазнай Польшчы прысянялі беларускіх сялян. Але была маладосць, былі дзве пары дужых працавітых рук і надзея на будучае.

З суседзямі Клара Скрыпко хутка пасябравала. Там, у Германіі, ёй даводзілася даглядаць за жывёлай, разам з ветэрынарам лячыць кароў, коней, свіней. Цяпер гэтыя веды і вопыт спатрабіліся. Клара Іосіфаўна не адмаўляла ў дапамозе ўсім, хто да яе звяртаўся. У клопатах, радасцях і трывогах ішлі гады, падрасцалі дзеці.

Незабыўны верасень 1939 года прынёс доўгачаканую свабоду, але менш чым праз два гады зноў насталі чорныя дні. Гітлераўскі гебітскамісар выклікаў Марка і Клару Скрыпко ў Глыбокае і сказаў:

— Збірайцеся ехаць у Германію. Будзеце там працаваць сярод верных дачок і сыноў фюрэра. Што вы на гэта адкажаце, фрау Клара Кронталер-Скрыпко? Вы ж нарадзіліся ў Баварыі?

Набраўшыся смеласці, жанчына адказала:

— Тут прайшла мая маладосць, тут нарадзіліся мае дзеці. Думаю і надалей застацца на гэтай зямлі.

Адказ перасяліцца ў «вялікую Германію» быў такой нечаканасцю, што мужа і жонку Скрыпко на некаторы час пакінулі ў спакоі. Але паехаць з родных мясцін усё ж прыйшлося. У 1943 годзе фашысты спалілі вёску, а ўсіх грамадзольных пагрузілі ў вагоны і павезлі ў няволю. Разам з адважлівымі, з жыхарамі суседніх вёсак Латвійскага сельсавета былі вывезены Марк і Клара з дзецьмі. Зноў яны сталі нявольнікамі.

Закончылася вайна.

— Падзем, Марк, дамоў, у Беларусь. — прапанавала Клара Іосіфаўна, калі толькі з'явілася першая магчымасць.

І вось сям'я Скрыпко зноў у родных мясцінах. Радаснай была сустрэча з сынам Іванам, які ўсю вайну знаходзіўся ў Савецкай Арміі.

Зараз Марк Несцеравіч і Клара Іосіфаўна жыюць у Паставах. Старэйшы сын Іван працуе фельчарам у вёсцы Лотва, недалёка ад вёскі Зані, дзе нарадзіўся. Другі сын Іосіф жыве ў Ленінградзе, працуе бригадзірам па ўкладцы труб. Дачка Вольга закончыла сярэдняю школу, выйшла замуж і паехала з мужам на Украіну. Малодшы сын Аляксандр таксама закончыў сярэдняю школу, працуе шафёрам у Паставах.

Вось так склаўся лёс нямецкай дзяўчыны і беларускага хлопца.

М. ЧАРНЯЎСКІ.

ПАРТЫЗАНСКІ ПАШТАЛЬЁН

3 МИНУЛАГА

Сёння мы раскажам аб юным патрыёту, піянеру Пецю Каліноўскім.

Яму яшчэ не было і чатырнаццаці год, калі ён разам з бацькамі пайшоў у партызаны. Да гэтага ён ужо не раз выконваў розныя заданні мінскіх падпольшчыкаў. У маі 1942 года ў Мінску вышаў першы падпольны нумар «Звязды». Піянер Пеця Каліноўскі дапамагаў распаўсюджваць яе.

За баявыя заслугі перад Радзімай Пётр Каліноўскі быў узнагароджан медалімі «Партызану Вялікай Айчыннай вайны I ступені» і «За перамогу над Германіяй».

Пецяка вярнуўся дадому. Прапусціўшы калону аўтамашын з нямецкімі аўтаматчыкамі, ён перабег вуліцу, завярнуў за вугал. І тут быццам нехта штурхнуў хлопчыка, ён узяў галаву і адубеў: перад ім на тэлеграфным слупе вецер раскачваў тры трупы. На чорнай фуфайцы дзяўчыны бялела дошка з надпісам: «Мы стралялі ў нямецкіх салдат!»

Дзікі крык ледзь не вырваўся з грудзей хлопчыка. Не хацелася верыць вачам. «Гады, павесілі!» — шапталі збялеўшыя вусны.

Калі ён прыбег дадому і, кінуўшыся на шыю бацьку, стаў расказваць, той ціха перапыніў: — Ведаю, сыночку, ведаю. Добрая гэта была людзі... Яны змагаліся з фашыстамі, каб ты зноў хадзіў у школу, зноў насіў піянерскі гальштук, каб наш народ, як і раней, быў вольным і шчаслівым.

— Я таксама буду змагацца!

— Ты яшчэ малы. Але... Арсеній Вікенцьевіч паглядзеў на сына, нібы ўбачыў яго ўпершыню пасля доўгіх год разлукі, нарэшце, рашуча сказаў: — Добра! Ты піянер. І я ведаю, умееш трымаць язык за зубамі. Збегай у хлеў, вазьмі пілу і сякеру.

Па вуліцы яны ішлі моўчкі. Доўга блукалі па нейкіх дварах, нарэшце, бацька ціха пастукаў у аб'ітыя цыратай дзверы. Адчынілі не адразу.

— Хто там? — спытаў нехта за дзвярыма.

— Ды вось дровы прыйшлі пілаваць. Адчыні, гаспадыня.

У калідоры Пецяка ўбачыў незнаёмага мужчыну. Ён павітаўся з бацькам, кінуў галавой у бок Пецькі, спытаў:

— А ён навошта? — і не дагаварыў.

— Гэта мой сын. Лістоўкі дапаможа перадаць.

Прайшлі ў пакой. Вокны былі завешаны, і Пецяка не адразу заўважыў, што ў кутку, над нечым схіліўшыся, сядзяць яшчэ двое або трое мужчын. Нехта з іх сказаў:

— Усё ў парадку. Уключай!

Пачуўся шум, трэск. І раптам Пецяка пачуў:

— Гаворыць Масква! Гаворыць Масква!...

Дыктар чытаў апошнія паведамленні з франтоў, а Пецяка ад радасці усё яшчэ не мог паверыць, што чуе голас Масквы, голас роднай, далёкай сталіцы.

Нешта шчоўкнула, і радыёпрыёмнік змоўк. Бацька сказаў:

— Здаецца, паспелі запісаць усё. Цяпер пачаўшы лістовак на вуліцу. Няхай народ даведаецца, як б'е немцаў наша армія...

На наступны дзень, ледзь сонца ўзнялося над дахам, Арсеній Вікенцьевіч разбудзіў сына.

— Вазьмі гэтыя лістоўкі і аднесі да дзядзькі Васі ў Лошыцу. Прыхапі з сабой графін. Затрымае вартавы, скажы, што ідзе за малаком да дзёда. Лістоўкі схавай за пазуху. Калі знойдуць, гавары, што падабраў на вуліцы. З таго дня Пецяка усё часцей і часцей пачаў хадзіць да «дзёда за малаком». А аднойчы, калі дома нікога не было, бацька сказаў:

— Вось глядзі, Гэта нумар нашай падпольнай газеты «Звязда». Газету трэба хутчэй перадаць у Лошыцу. Пойдзеш?

— Трэба — пайду!

— Я ведаў, сыночку, што ты адкажаш толькі так. Зараз давай падумаем, куды схавать газету.

Пецяка зморшчыў лоб, думаў. За пазуху нельга — знойдуць. Вартавыя зараз злыя. Мінулы раз прысталі, нібы смала, ледзь упрасіў, каб прапусцілі...

Агушальны ўзрыў недзе на станцыі абарваў Пецькіны думкі. Тонка запела шкло ў вокнах, з падаконніка ўпала пробка ад графіна, балюча стукнуўшы па назе.

— А што, тата, калі замест васьмі гэтай шкляной пробкі зрабіць пробку з газет? Зверху накруціць нямецкіх, а ў сярэдзіне наша «Звязда»...

— Стой! Куды ідзе?! — спыніў Пецяку ля пераезду паліцай.

— Да дзёда, дзядзечка... Прапусціце.

Немец, які вышаў з будкі, моўчкі вырваў з рук хлопчыка графін і доўга боўтаў яго на свет, відаць, сумняваюся, ці малако гэта. Потым, нешта сказаўшы, перадаў графін паліцаю. Той выцягнуў пробку, адпіў крыху малака, сплюнуў:

— А ну, правальваў, шчанё! Швэндаюцца тут...

Пецяка, моцна сіснуўшы ў кулак дарагую пробку, лабег па дарозе.

С. НИКОЛЬСКІ.

КАГОРТА

ВЕТЭРАНАЎ

РЭВАЛЮЦЫІ

Міністэрства сацыяльнага забеспячэння БССР. Аддзел персанальных пенсій. Перад намі анкеты ветэранаў рэвалюцыі са скрупнымі запісамі і лічбамі. Але за імі гады вялікага жыцця і суровых выпрабаванняў. Гаворка ж ідзе аб людзях, якія належалі да кагорты старых камуністаў, чырвонагвардзейцаў, былых партызан. Усе яны вышлі з глыбін працоўнага народа. Вось што расказае анкета Усціна Кліманскага, камуніста з 1918 года.

У юнацкія гады ён батрачыў у кулакоў, быў канагонам, грузчыкам. У 1914 годзе яго прызвалі ў царскую армію. Тры гады служыў у яе радах салдатам. У 1917 годзе Усцін Фёдаравіч добраахвотна ўступіў у Чырвоную Гвардыю. Быў камандзірам, палітработнікам. У 1941 годзе, калі краіна зноў апынулася ў смяротнай небяспецы. У. Кліманскі ў пяцьдзят год стаў камісарам стралковага батальёна.

А васьмі яшчэ адна анкета — старога камуніста Івана Клішэўскага. Ён быў першым сакратаром рэўкома БССР, членам Цэнтральнага выканаўчага камітэта БССР двух скліканняў, сакратаром ЦВК. Зараз Іван Пятровіч персанальны пенсіянер.

Ля самых вытокаў Чырвонай Гвардыі стаяў і Палікарпій Голуб, які ўступіў у Камуністычную партыю ў кастрычніку 1917 года і тады ж пачаў ствараць баявыя чырвонагвардзейскія атрады. Потым, ужо ў Чырвонай Арміі, ён быў камандзірам коннага батальёна, камандаваў асобным латышскім палком.

З усіх чырвонагвардзейцаў — персанальных пенсіянераў нашай рэспублікі, аб якіх мы вядзем размову, раней іншых уступіў у бальшавіцкую партыю Барыс Вальнік. К моманту Кастрычніцкай рэвалюцыі ў Барыса Іванавіча ўжо быў сямігадовы партыйны стаж. У 1917 годзе ён узначальваў Віцебскі салдацкі камітэт, а по-

тым абараняў заваёвы рэвалюцыі на франтах грамадзянскай і Айчыннай войнаў. Савецкі ўрад і ўрад Польскай Народнай Рэспублікі ўзнагародзілі Барыса Іванавіча за храбрасць і адвагу многімі ардэнамі і медалімі.

Час уступлення ў партыю — май 1916 года. Гэта радок з партыйнага білета, які належыць старэйшаму камуністу Мінска З. Беленькаму. У партыю ён уступіў у палоне, за межамі Расіі. Потым вяртанне дадому. Працаваў у прафсаюзе, спачатку ў сваім родным Магілёве, потым у Рагачове, нарэшце, у Мінску, у Цэнтральным савецкім прафсаюзе Беларусі. Зараз З. Г. Беленькі на пенсіі. У мінулым годзе ён адзначаў пяцідзесяцігоддзе знаходжання ў радах Камуністычнай партыі. Старога бальшавіка ўзнагародзілі Ганаровай граматай Вярхоўнага Савета БССР.

У барацьбе за Савецкую ўладу ў 1917 годзе вызначыліся байцы-дзвінцы. Імя гэта яны атрымалі па назве часці, у якой служылі. Часовы ўрад адправіў групу дзвінцаў у Бутырскую турму. Там яны аб'явілі сямідзённую галадоўку. Аб гэтым даведзілі маскоўскія рабочыя і дабіліся вызвалення дзвінцаў. Вызвалення салдатаў зноў уключыліся ў рэвалюцыйную барацьбу. Адзін з іх І. Дорфман зараз таксама жыве ў Мінску.

Мы назвалі толькі некаторыя імяны ветэранаў. Але іх значна больш. І ўсім імі ганарыцца наш народ. Гэта людзі, якія першымі сталі на абарону заваёў Кастрычніка. Яны змагаліся і за нашу родную беларускую зямлю і свабоду яе народа.

Я. САДОЎСКІ.

На здымку: З. Г. Беленькі.

Голас Радзімы
№ 24 (981)

Карта

для

Манрэалы

Блакiтныя стужкi рэк, яркая зелянiна лясоў. Умелья рукi майстроў дасцiнна вышылi шоўкам i мулiнэ на англiйскай мове назвы гарадоў Беларусi. Маленькiя малюнкi наглядна паказваюць развiццё прамысловасцi нашай рэспублiкi. Слова «Мiнск» акружаюць трактар, самазвал, тэлевізар, гадзiннiк — гэтыя вырабы нашай сталiцы вядомы далёка за межамi краiны.

Новая карта адпраўлена на Мiжнародную выстаўку ў Манрэаль. Яе памер — чатыры на тры з паловай метры. Карта выраблена на Мiнскай фабрыцы мастацкiх вырабаў па эскiзах мастака М. Моўчана.

ДАЎЖНІК

АПАВЯДАННЕ

Анвар ШАНАУ

Рака то капрызнічае, гонячы хвалі, то цяча сплюшана. На лужавінах ле джыжкі хвалі лужыць пакаты бераг. Зоркі, адбіваючыся ў вадае, дрыжаць — нібы жывыя.

У вокнах дамоў, на другім беразе, успыхае святло — у адным, другім, трэцім... Вось ужо ўзвёс бераг зіхаць рознакаляровыя агеньчыкі. І кожны варыіраваў на бераг Сыр-Дар'і, часам парываючы, часам проста так — пасядзець, адпачыць... І часта бачу, як ад другога берага цягнуцца па хвалях ракі доўгі чыч — паволі, але ўзнімае, прама на мяне пынае лодка. Яна прычэпае да берага, і невысокі, сівы чалавек, што прыпнуў у ёй, прызвавае мя да прыбярэжнага куста. Пасля чалавек барэ ў лодцы букет кветак і, прысінваючы яго да грудзей, ідзе да помніка Леніну, што стаіць непадалёк ад берага. Асцярожна паклаўшы кветкі да падножка помніка, чалавек доўга стаіць — моўчкі, засяроджана...

Сёння ўсё было гэтак жа, як учора, заўчора, пазавчора. Была рака, была лодка, былі кветкі і чалавек ля помніка. Але сёння ён не адразу пайшоў у лодку. Ён падышоў да мяне і прысеў побач — на яшчэ цёплую ад дэбннай спякоты зямлю: — Жадаю ўдачы, сыноч. — Дзякую, бацька, — адказаў я. — Часта бачу вас тут. З кветкамі...

Ён маўчаў, быццам думаючы аб чымсьці сваім, глядзеў на раку, на мой паплавок, пасля прамовы: — Я ў даўгу ў Леніна, сыноч. — Павярнуўся да мяне, усміхнуўся. — Так, у даўгу, сыноч...

— У Леніна? Вы бачылі Леніна? — Бачыў... — Ен закурыў. Агеньчык запалкі асвятліў столлены твар, вузенькі каўнерык касавароткі. Чалавек падаўся мне самым звычайным.

— У васемнаццатым я скончыў ірыгацыйны інстытут, — зацягнуўшы дымам, пачаў ён. — Працаваў у Маскве... І вась аднойчы, вясной, мяне выклікалі ў Крэмыль... Да Леніна... Калі я зайшоў у пакой, Ільіч сядзеў у крэсле каля акна. Нешта пісаў, паклаўшы бланкет на калені... Хто ведае, можа гэта быў праект дэкрата аб асваенні Галоднага стэпу... Убачыўшы мяне, Ільіч падняўся і хутка пайшоў мне наустрач... Я так хваляваўся, што забыўся прывітацца. Ён падаў мне руку і ўсміхнуўся — як даўняму знаёмаму... Я доўга не мог ачумацца, адказваў на яго пытанні коротка, як на экзамэне — «не» і «гага»...

Ленін пасадзіў мяне ў крэсла побач з сабой, падаў шклянку чаю і скібку ячнага хлеба. Зазвінеў тэлефон. Уладзімір Ільіч зняў трубку: — Пасадзейнайчае неадкладнаму, беспераходнаму пропуску з Петраграда цягніка з маёмасцю... Упраўленне ірыгацыйных работ. Неабходны дазвол ёсць... Скончыўшы тэлефонную размову, Ільіч падышоў да сцяны, на якой вісела карта Расіі. Яго аловак спыніўся на жоўтым астраўку — Галодным стэпе: — Арашэне больш за ўсё патрэбна гэтому краю і больш за ўсё пераўтвораць яго, адраджаць да жыцця, пахавае мінулае, аблегчыць пераход да савецкізма.

Раптам Ільіч павярнуўся да мяне: — Я ў даўгу ў Леніна, сыноч. — Павярнуўся да мяне, усміхнуўся. — Так, у даўгу, сыноч...

Гульдаста

Хамід ГУЛЯМ

Я ўспамінаю: перад адпраўленнем ля цягніка ташкенскага лятаў. Нібыта лёгкі матылёк вясені. Букет чароўных ружаў — гульдаста.

Старая маці з ім каля вакала Халзіла, выгладала штось удалёк і, падыйшоўшы да мяне, спытала: — Ты ў Беларусь спышаеся, сыноч?

Прашу цябе, як трапіш на Палессе, дык адшукай на той зямлі лясной Задумавае возера у лесе. Хаціну і магілу пад сасной.

Спыніся там, ля ціхай лесіноўкі, каля магілы, дзе ляжыць мой сын. Паслухай лесніка старога. Зноўку

Раскажа ён пра грозныя часы. Не росы — слёзы бліснуць на пагорку. Трава на ім, а не цяжкі граніт. І пад магілай — прасценная зорка. І сынава імя на ёй — Сайд.

Ты абдымі і пацалуй магілу І зорку, што відна ўсім за вярсту. І моўчкі пакладзі на ўзгорак мілы Букет чырвоных ружаў — гульдаста.

Я добра помню ліст апошні сынаў. Пісаў ён мне пра беларускі край. Пісаў пра сінваюку дзяўчыну І папярэджаў: «Нас дваіх чакай».

ЗАРУБЕЖНЫЯ ГОСЦІ Ў САЎГАСЕ

Нядаўна ў саўгасе «Прамень» пабывала дэлегацыя прафсаюзных дзеячоў з Румыніі, Італіі і Францыі. Гоці знаёмліліся з ходам вяснова-палевых работ у гаспадарцы, з яе структурай, планами на будучае. Яны наведлі таксама жыллагадоўчыя фермы ў Бярозаўскім раён.

— Змагілі б вы, тазарыш Грыгорый, паехаць туды!.. Вы — інжынер-ірыгатар, спецыяліст, а ў нас іх яшчэ вельмі мала... — Я згодны, Уладзімір Ільіч, — не раздумваючы, адказаў я.

— Я так і думаю, — сказаў Ленін.

Развітваючыся, Ільіч зноў падаў мне руку: — Шукайце падтрымкі ў мясцовага насельніцтва. Тамтэйшыя людзі маюць багаты вопыт у будаўніцтве ірыгацыйных збудаванняў... Ага, ледзь не забыўся, — у яго прыжмыраных вачах заіскрылася хітравае іронічнае ўсмішканне. — Толькі не адмаўляйцеся, добра! — Уладзімір Ільіч даў мне запіску на імя каменданта Крамля, па якой я павінен быў атрымаць два камплекты адзення.

Ужо на перозе мяне зноў спыніў яго голас: — У мяне да вас просьба. Прышліце мне букет кветак, якія вырастаць у Галодным стэпе. Не забудзецеся! — Абавязкова, Уладзімір Ільіч, абавязкова прышлю, — адказаў я.

На наступны дзень я паехаў з Масквы... Шмат прайшло часу, пакуль я навучыўся знаходзіць падземныя крыніцы, забытыя рэчышчы... Узбеская зямля стала маёй зямлёй. Узбескі хлеб — маім хлемам. Узбеская вада — ён паглядзеў на раку, — маёй вадой... А вось абшчэне, дадзенае Леніну, не паспеў выканаць. Забываўся ў даўгу... І вась — збіраю стэпавыя кветкі і прыношу сюды, да помніка Ільічу...

Рака капрызнічала. На лужавінах яе жоўтыя хвалі лізлі пакаты бераг.

С. ЯКАВЕНКА.

«Дзяўчына з фруктамі» — работа народнага мастака Узбескай ССР Г. Ахмарова.

«Ляпешачнік», Мастак З. Інагамаў.

Усмешкі узбескіх сяброў З НАРОДНАГА

— Пасадзіў я, браток, у мінулым годзе дрэўца, а яно ў гэтым ужо годзе вяртае да мяне — прасначкі румыныя, свежыяжыя... Кожны дзень ем. — Хіба гэта дзіва, — адказаў яму сябар. — Прыходзь ты да мяне і ўбачыш цэлы гектар гатовага плову. Накладдай на талерку і еш!.. — Як жа гэта так!..

— А вельмі проста. Увесну я на адным полі пасяў рыс і морква. Калі ўсё ўзышло, я пусціў на гэта ж поле барана. Прыходжу ўвечар і бачу: рыс, морква і баран — на месцы. Я ўзяў дык развёў тут жа на полі агонь — атрымаўся плов. Смачна-смачна! Вось толькі калі ясі, дык шэрцы у рот трапае. На наступны год буду стрыгчы барана, перш чым пусцаць яго ў поле.

С ДИПЛОМАТИЧЕСКОЙ МИССИЕЙ В БЕРЛИН

Валентин Березжков

(Продолжение. Начало в №№ 1—4, 6, 7, 9, 11, 13, 15—17, 19, 23).

Риббентроп сказал, что создающаяся ситуация его правительство рассматривает как угрозу для Германии в момент, когда та ведёт не на жизнь, а на смерть войну с англо-американцами. Все это, заявил Риббентроп, расценивается германским правительством и лично фюрером как намерение Советского Союза нанести удар в спину немецкому народу. Фюрер не мог терпеть угрозы и решил принять меры для ограждения жизни и безопасности германской нации. Решение фюрера окончательно.

Час тому назад германские войска перешли границу Советского Союза. Затем Риббентроп принял решение уверять, что эти действия Германии не являются агрессией, а лишь оборонительными мероприятиями. После этого Риббентроп встал и вытанулся во весь рост, стараясь придать себе торжественный вид. Но его голосу явно недоставало твердости и уверенности, когда он произнес последнюю фразу: — Фюрер поручил мне официально объявить об этих оборонительных мероприятиях... Мы также встали. Разговор был окончен. Теперь мы знали, что снаряды уже рвутся на нашей земле. После свершившегося разбойничьего нападения война была объявлена официально... Тут уже нельзя было ничего изменить. Прежде чем уйти, советский посол сказал: — Это наглая, ничем не спровоцированная агрессия. Вы еще пожелаете, что совершили разбойничье нападение на Советский Союз. Вы еще за это жестоко заплатите... Мы повернулись и направились к выходу. И тут произошло

НАША ВІКТАРЫНА

Паважаныя суабыччынкі! Рэдкаяныя газеты «Голас Радзімы» і радыёстанцыя «Саветская Беларусь» праводзяць віктарыну «Ці ведаеце вы Беларусь?». У першым і другім яе турах былі заданыя пытанні адносна гісторыі, грамадска-палітычнага ладу, адміністрацыйна-тэрытарыяльнага падзелу і эканомікі нашай рэспублікі. Напамінаем гэтыя пытанні:

Хто напісаў словы і музыку Гімна Беларускай Савецкай Сацыялістычнай Рэспублікі? Калі і якім прадстаўнічым органам была ўтворана Беларуска-Савецкая Сацыялістычная Рэспубліка? Калі і кім была прынята яе першая Канстытуцыя? Які цяперашні адміністрацыйны падзел нашай рэспублі-

кі, колькі ў ёй абласцей і раёнаў? З якімі замежнымі дзяржавамі і саюзнымі савецкімі рэспублікамі яна мяжуе? Колькі ў Беларусі цяпер насельніцтва? Якім прадстаўнічым органам і калі Беларусь была прынята ў Саюз Савецкіх Сацыялістычных Рэспублік?

За што Брэсцкай крэпасці было прысвоена ганаровае званне «Крэпасць-герой»? Чым славутая Белавежская пушча і ў якой частцы рэспублікі яна знаходзіцца? Якія новыя гарады нарадзіліся ў Беларусі за пасляваенны час і чым яны славутыя? Што вы ведаеце пра гагіцы беларускіх петраў? Якія новыя галіны прамысловасці ўзніклі ў Беларусі ў пасляваенны час, што эканар-

туе рэспубліка на знешні рынак? Дзе ў Беларусі будучыя самая магутная ў Еўропе Дукомльска-целявая электрастанцыя? Што вы ведаеце пра Днепра-Бугскі канал? Які яшчэ канал мёркуецца пракласці праз Беларусь і дзе ён пройдзе? Які беларускі горад называюць заходнім варотамі Савецкай краіны і чаму? А цяпер нашыя ўвазе прапануем пытанні трынаццаці, заключанага тура нашай віктарыны.

1. Пору якога выдатнага беларускага паэта і драматурга належыць камедыя «Паўлінка»? 2. Зямля Беларусі! Бары і дубровы, мура, Жытнёвае поле, шаўковы мурок, У промянях рабіна заход вечарова, Што клябят буслоў — ручаёў перамовай І ў шумных прысадках істужкі дарог.

Зямля Беларусі! Вацмі азераў глядзіш ты ў празрыстыя высі нябес, Начамі, што яблык, падаюць зоры, Знікаюць на водах, па чорных разорах

ОТКРЫТОЕ ПИСЬМО СВЕТЛАНЕ

В связи с провокационной антисоветской шумихой в прессе США вокруг перебоицы Аллилуевой и предстоящего выхода ее «мемуаров» парижское издание газеты «Нью-Йорк геральд трибун» опубликовало фельетон Арта Бухвальда. Мы порекомендуем его с незначительными сокращениями.

Дорогая Светлана! На прошлой неделе я видел вас по телевидению и получил большое удовольствие. Вы, безусловно, покорили сердца и умы американского народа. Интересно, пришли бы в такой ажиотаж русские, если бы Маргарет Труман перебралась в Советский Союз?

Я знаю, что в последнее время вам дают совет все, кому не лень, и мне очень неприятно еще больше сбивать вас с толку, однако я чувствую, что мой долг — объяснить вам, чего вам следует ждать теперь, когда вы официально признаны самой-самой новой возлюбленной Америки.

Во-первых, я читал, что вы намерены отдать значительную часть своего гонорара «за книгу» благотворительным учреждениям. Вы как будто сказали, что купите себе автомобиль и собаку, а все остальные деньги намерены отдать другим.

Светлана! Ну зачем вы говорите подобные вещи? Вы же не знаете, как дорога жизнь в Соединенных Штатах в наши дни — и особенно для преуспевающих писателей. Во-вторых, вам придется заплатить вашим адвокатам, затем — вашему литературному агенту, затем — вашему поверенному в делах, затем — вашему бухгалтеру и, наконец, вашему агенту по рекламе.

Итак, положите 100 долларов в месяц на прокормление своей собаки.

К несчастью, Светлана, американские собаки очень избалованы и часто болеют. Но не приходите в отчаяние. Наша страна изобилует ветеринарами, которые нередко берут за визит не больше обыкновенных врачей. Таким образом, это не причинит вам больших финансовых затруднений, особенно если ваша автобиография окажется «книжкой месяца».

Далее — нельзя забывать и об одежде. Раз вы знаменитость, вам придется выступать в различных

Па травах, абсыпаных кроплямі рос. Былога быліна, старога паданні

Плывуць, як аблітыя сонцам чаўны Па краю зялёным, прасторах бяскрайніх

Ад Нёмна да Сожа, ад Буга да Гайны, На хвалях Дняпра і шырокай Дзвіны.

Башкоў нашых слава на іх узбярэжжах, Гамоняць пра гэта бары баклары, Гамоняць пра гэта і Полацка аежы.

І Турава сцяны, і шум Беларэжы, І роднага Мінска сіняы муры.

Гэта ўрывак з паэмы «Беларусь», якая належыць піру аднаго з народных паэтаў рэспублікі. Вам толькі застаецца назваць імя аўтара. Каб нам лягчэй было аздагадацца, напаміні: аўтару паэмы ў 1962 годзе было прысвоена званне лаўрэата Ленінскай прэміі.

3. Апошніце якога выдатнага беларускага пісьменніка легла ў аснову першага беларускага фільма пад назвай «Хвоі гамагоняць»? Магчыма, вы ведаеце

імя рэжысёра гэтай кінакарціны. Назавіце яго. 4. Назавіце аўтара тэжста песні «Зорка Венера».

Такім чынам, у трэцім, заключным туры нашай віктарыны «Ці ведаеце вы Беларусь?» мы прапанавалі вам яшчэ чатыры пытанні. Напамінаем, што ўдзел у віктарыне можа прыняць кожны чытач і радыёслухач. Ёе пераможцаў чакаюць прызы:

бібліятэчка з лепшых твораў беларускіх пісьменнікаў і паэтаў, альбомы з наборам грамафонных пласцінак запісаў твораў беларускіх кампазітараў; буклеты «Мінск» з наборам нашых найбольш сучасных суверэнаў.

Апрача таго, дзесяць чалавек, якія прышліўшы лепшыя адказы, будуць узнагароджаны дыпломамі Беларускага таварыства.

Вынікі віктарыны мы маем намер падвесці летам. Чакаем вашых адказаў. Нашы адрасы: БССР, горад Мінск, Ленінскі праспект, 77. Рэдакцыя газеты «Голас Радзімы» або БССР, горад Мінск, вуліца Красная, 4. Рэдакцыя газеты «Саветская Беларусь».

І кога кождый из них получит свою долю, у вас не так уж много останется на машину и собаку.

Первый удар вы получите, когда прибудете на этой своей машине на станцию технического обслуживания. В рамках капиталистической системы каждая такая проверка обойдется вам в 75 долларов. Прикиньте же, сколько книг вам придется продать, чтобы держать свою машину на ходу.

Теперь перейдем к собаке, которую вы намерены купить. Если вы будете смотреть рекламные телепередачи, вы очень скоро поймете, что любая собака, принадлежащая американцу, заслуживает только самой лучшей собачьей пищи, а самая лучшая собачья пища на сто процентов состоит из мяса. Она стоит дороже обычной собачьей пищи, но если — в чем я не сомневаюсь — вы будете любить своего пса, то, конечно, захотите кормить его только самой лучшей пищей.

Итак, положите 100 долларов в месяц на прокормление своей собаки.

К несчастью, Светлана, американские собаки очень избалованы и часто болеют. Но не приходите в отчаяние. Наша страна изобилует ветеринарами, которые нередко берут за визит не больше обыкновенных врачей. Таким образом, это не причинит вам больших финансовых затруднений, особенно если ваша автобиография окажется «книжкой месяца».

Далее — нельзя забывать и об одежде. Раз вы знаменитость, вам придется выступать в различных

телевизионных программах, чтобы ваша книга лучше раскодилась, а для наших женщин ваше платье будет куда интереснее всех слов.

Так что вам нужно отложить две-три тысячи долларов на туалеты.

Кроме того, не забывайте, что вам придется присутствовать на издательских и писательских завтраках и литературных чаях, а если Комиссия конгресса по расследованию антиамериканской деятельности сумеет изыскать необходимые фонды, она, конечно, пожелает пригласить вас на обед. А это означает вселенский счетчик из косметического кабинета, хотите вы того или нет.

И наконец, дорогая Светлана, когда вы решите, что за все заплачено и теперь вы чисты, и вам явится высокий человек с портфелем и представится государственным сборщиком подоходного налога. Он потребует почти все, что вы получите за свою книгу, а если вы спросите: «На каком основании?» — он объяснит: «Надо же кому-то оплачивать борьбу с безбюджетным коммунизмом».

Но еще не все потеряно. В нашей стране имеется так называемый «кредит» и всегда можно купить что-то сейчас, а заплатить за это потом. Только когда вы будете жить в кредит и запутаетесь в долгах, вы по-настоящему поймете, что значит быть американкой, и наш с вами любовный роман начнется именно в эту минуту.

Искренне ваш товарищ Арт БУХВАЛЬД.

шло неожиданное. Риббентроп, семена, поспешил за нами. Он стал скороговоркой, шепотом уверять, будто лично был против этого решения фюрера. Он даже якобы отговаривал Гитлера от нападения на Советский Союз. Лично он, Риббентроп, считает это решение, он никого не хотел слушать... — Передайте в Москве, что я был против нападения, — услышали мы последние слова рейхсминистра, когда уже выходили в коридор... Снова зашелкали затворы фотоаппаратов, закужали кинокамеры. На улице, где нас встретила толпа солдатов, ярко светило солнце. Мы подошли к черному лимузину, который все еще стоял у подъезда, ожидая нас.

По дороге в посольство мы молчали. Но моя мысль невольно возвращалась к сцене, только что разыгравшейся в кабинете нацистского министра. Почему он так нервничал, этот фашистский герольд, который так же, как и другие гитлеровские заправилы, был яростным врагом коммунизма и относился к нашей стране и к советским людям с патологической ненавистью? Куда девалась свойственная ему наглая самоуверенность? Конечно, он лгал, уверяя, будто отговаривал Гитлера от нападения на Советский Союз. Но все же что означали его по-

следние слова? Тогда у нас не могло быть ответа. А теперь, вспоминая обо всем этом, начинаешь думать, что у Риббентропа в тот роковой момент, когда он официально объявил о решении, привелись в конечном итоге к гибели гитлеровского рейха, возможно, шевельнулась какое-то мрачное предчувствие... И не потому ли он принял тогда лишнюю дозу спиртного?..

Подъехав к посольству, мы заметили, что здание усиленно охраняется. Вместо одного полицейского, обычно стоявшего у ворот, вдоль тротуара выстроилась целая цепочка солдат в эсэсовской форме.

В посольстве нас ждали с нетерпением. Пока там наверху не знали, зачем нас вызывал Риббентроп, но один признак заставил всех настояться: как только мы уехали на Вильгельмштрассе, связь посольства с внешним миром была прервана — ни один телефон не работал... В 6 часов утра по московскому времени мы включили приемник, ожидая, что скажет Москва. Но все наши станции передавали сперва урок гимнастики, затем пионерскую зорьку и, наконец, последние известия, начинавшиеся, как обычно, вестями с полей и сообщениями о достижениях передовиков труда. С тревожно думалось: неужели в Москве не знали, что уже несколько часов как началась

война? А может быть, действия на границе расценены как пограничные стычки, хотя и более широкие по масштабу, чем те, какие происходили на протяжении последних недель?..

Поскольку телефонная связь не восстанавливалась и позвонить в Москву не удавалось, было решено отправить телеграфом сообщение о разговоре с Риббентропом. Шифроватную депешу торчулки отозвали на главный почтамт вице-консулу Фомину на полицейской машине с дипломатическим номером. Это был наш громоздкий «ЗИС-101», который обычно использовался для поездок на официальные приемы. Машина выехала из ворот, но через 15 минут Фомир возвратился пешком один. Ему удалось вернуться лишь благодаря тому, что при нем была дипломатическая карточка. Их остановил какой-то патруль. Шofer и машина были взяты под арест.

В гараже посольства, помимо «зисов» и «эмков», был желтый малолитражный автомобиль «Опель-Олимпия». Решили воспользоваться им, чтобы не привлекать внимания, добраться до почтамта и отправить телеграмму. Эту маленькую операцию разработали заранее. После того как я сел за руль, ворота распахнулись, и юркий «копел» на полном ходу выскочил на улицу.

Быстро оглянувшись, я вздохнул с облегчением: у здания посольства не было ни одной машины, а пешие эсэсовцы растерянно глядели мне вслед. Телеграмму сразу сдать не удалось. На главном берлинском почтамте все случившееся стояли у репродуктора, откуда доносились истерические выкрики Геббельса. Он говорил о том, что большевики готовили немцам удар в спину, а фюрер, решив двинуть войска на Советский Союз, тем самым спас германскую нацию. Я подошел одного из чиновников и передал ему телеграмму. Посмотрев на адрес, он воскликнул: — Да вы что, в Москву? Разве вы не слышали, что делается?.. Не вдаваясь в дискуссию, я попросил принять телеграмму и выписать квитанцию. Вернувшись в Москву, мы узнали, что эта телеграмма так и не была доставлена по назначению... Когда, возвращаясь с почтамта, я повернул с Фрихштрассе на Унтер ден Линден, то увидел, что около подъезда посольства стоят четыре машины защитного цвета. По видимому, эсэсовцы уже сделали вывод из своей оплошности. В посольстве на втором этаже несколько человек по-прежнему стояли у приемника. Но московское радио ни словом не упоминало о случившемся. Спустившись вниз, я увидел из окна кабинета, как по тротуару пробагают мальчишки, размахивая экстремными выпусками газет. Я вышел за ворота и, оставив одного из них, купил несколько изданий. Там же были напечатаны первые фотографии с фронта: с болью в сердце мы разглядели наших советских бойцов — раненых, убитых... В сводке германского командования сообщалось, что ночью немецкие самолеты бомбили Могилев, Львов, Ровно, Гродно и другие города. Было видно, что гитлеровская пропаганда пытается создать впечатление, будто война эта будет короткой прогулкой... Снова и снова подходим к радиоприемнику. Оттуда попеременно доносится народная музыка и марши. Только в 12 часов по московскому времени мы услышали заявление Советского правительства: — Сегодня, в 4 часа утра, без предъявления каких-либо претензий к Советскому Союзу, без объявления войны германские войска напали на нашу страну... Наше дело правое. Враг будет разбит. Победа будет за нами. «...Победа будет за нами... Наше дело правое...» Эти слова доносились с далекой Родины к нам, оказавшимся в самом логове врага.

[Продолжение следует].

Песня о Минске

Слова И. ПАНКЕВИЧА Музыка Вл. АЛОВНИКОВА

Шы, шэ, кам прагані, кам шы,
 і твае шэ і сукатыя пылі,
 Я ліс на тебе лог вяшчаю,
 на сцябе пасыпашы,
 мой го рад, мой го рад,
 мой го рад, мой го рад,
 на грэ, от
 Пусть взлетает песня птиц
 Над родимой стороной
 О тебе, моя столица
 Белоруссии родной.
 Повсюду счастливые лица
 Встречаются мне на пути.
 Ну как мне, друзья,
 не гордиться, (2 раза)
 Ну как же (ну как же,
 ну как же) без песни идти?

Широким проспектом шагаю,
 И сердце от счастья поет.
 Я песню тебе посвящаю

Мой город (мой город,
 мой город), герой-патриот.

Припев:

Пусть взлетает песня птиц
 Над родимой стороной
 О тебе, моя столица
 Белоруссии родной.

Повсюду счастливые лица
 Встречаются мне на пути.
 Ну как мне, друзья,
 не гордиться, (2 раза)
 Ну как же (ну как же,
 ну как же) без песни идти?

Припев.

И парки твои, и бульвары
 Люблю я вечерней порой,
 Близки мне влюбленные пары
 И шелест (и шелест,
 и шелест) листвы молодой.

Припев.

Тобою горжусь я по праву,
 И радостно мне оттого,
 Что в этой красе величавой
 Есть доля (есть доля, есть
 доля) труда моего.

Припев.

ВЯЛІКАЯ ЭНЦЫКЛАПЕДЫЯ ЗЯМЛІ

Сусветная навука аб Зямлі папоўнілася новай выдатнай працай савецкіх географай, геалагаў, геофізікаў, картографай. Упершыню складзен фізіка-геаграфічны атлас свету. Гэта выданне, сказаў карэспандэнт ТАСС член-карэспандэнт Акадэміі навук СССР Г. Аўсюк, не мае сабе роўных. Гэта першая капітальная праца, у якой удалося абагульніць вялікія матэрыялы, накопленыя сучасным прыродазнаўствам аб прыродзе Зямлі. Па сутнасці гэта выданне можна назваць Вялікай энцыклапедыяй Зямлі.

Такія працы ў сусветнай навуцы заўсёды лічыліся буйной падзеяй. У сярэдзіне мінулага стагоддзя выйшаў вядомы атлас Бергаўза, а ў канцы таго ж стагоддзя ў Англіі быў складзены атлас прыроды. Выходзілі і савецкія падобныя даследаванні.

У новым атласе сабраны карты рэльефа нашай планеты, яе ўнутранай будовы, размяшчэн-

ня карысных выкапняў, а таксама карты клімату, глеб, узнікнення расліннага і жывёльнага свету.

Вялікі раздзел атласа прысвечан асаблівацям прыродных умоў Еўропы, Азіі, Афрыкі, Паўночнай і Паўднёвай Амерыкі, Аўстраліі. Для кожнага кантынента зроблены падрабязныя карты не толькі рэльефа, але і стану ваднага балансу, снежнага покрыва і г. д.

Новая работа савецкіх вучоных дае значную базу для шырокага вывучэння праблем руху зямной кары, змен, якія адбываюцца ў нетрах планеты, акліматызацыі каштоўных відаў жывёл і раслін.

Новая работа савецкіх вучоных атрымала міжнароднае прызнанне, гаворыць у заключэнне Г. Аўсюк. Высокую ацэнку ёй далі спецыялісты Балгарыі, Венгрыі, Чэхаславакіі, Англіі. Матэрыялы атласа ў выглядзе спецыяльнага выпуску апублікаваны таксама ў ЗША.

ХЛЕБНЫЙ КВАС

Пришло лето, а с ним жара и... жажда. Нарасхват идет мороженое, газированная вода, лимонад, пиво поглощается гектолитрами. А все-таки ничего нет лучше хлебного кваса, холодного, ароматного, с белой шапкой пены.

Очень давно, в глубокой древности, русский народ создал свой замечательный национальный освежающий напиток — квас. На Руси, как писал А. С. Пушкин, «квас, как воздух, был потребен...»

В настоящее время большой популярностью пользуется хлебный квас, изготавливаемый из солода, ржаной муки, сахара и мяты. Он употребляется не только как полезный освежающий напиток, но и как основа для приготовления холодных блюд, например мясной или рыбной окрошки. Хлебный квас содержит экстрактивные и минеральные вещества, органические кислоты, ферменты. В хлебном квасе, приготовляемом из ржаной муки, содержится витамин В₁, токсизирующий нервную систему. Следовательно, русский хлебный квас не только вкусен, но и полезен. В определенной степени этот напиток стимулирует работоспособность, устраняет чувство усталости.

Горячим пропагандистом массового потреб-

ления кваса был великий ученый Д. И. Менделеев. Он называл квас напитком «весьма полезным в гигиеническом отношении».

В СССР за последние 10 лет производство хлебного кваса увеличилось более чем в 4 раза, а в отдельных союзных республиках, например на Украине, — в несколько десятков раз. Русский хлебный квас получает широкую популярность и в других странах, в частности в Австрии, в США. Эта популярность вполне заслужена и не случайна.

Хлебный квас очень просто приготовить в домашних условиях. Для этого следует нарезать ломтиками ржаной хлеб и подсушить в духовке так, чтобы он поджарился. Сухари положить в кастрюлю, залить их кипятком, закрыть и дать постоять 3—4 часа. Настой процедить, положить дрожжи, сахар, мяту, накрыть чистой салфеткой и дать перебродить часов пять-шесть. После появления пены вторично процедить и разлить в бутылки, положить в каждую немного изюма. Бутылки надо плотно закупорить и поставить в холодное место. Для через три квас будет готов.

На 1 кг ржаного хлеба: 25 г. дрожжей, 200 г сахара, 25 г. мяты, 50 г изюма, 8 — 10 литров воды.

ПАСПЕЛІ СУНІЦЫ

Збор садовых суніц ідзе ў калгасе «40 год Кастрычніка» Іванаўскага раёна. Пад гэтай культурай занята 5 гектараў. Ураджай ягад сёлета выдатны. Паводле падлікаў спецыялістаў, кожны гектар даць не менш як дзве тысячы рублёў даходу.

Плантацыі суніц ёсць у шэрагу гаспадарак Брэсцкага, Кобрынскага, Столінскага і іншых раёнаў. Плошча ягаднікаў значна расшырана. У калгасе імя Леніна Столінскага раёна, акрамя клубнікі, садаводы вырошчваюць чорнаплодныя і чырвоныя парэчкі, агрэст, вінаград.

Кветкі дружбы

У Добрушы на ўчастку Ленінскай сярэдняй школы закладзены кветнік дружбы народаў. Тут высаджаны кветкі з 15 саюзных рэспублік. З Расійскай Федэрацыі прывезены астры пяці гатункаў, з Украіны — настурцыя, ільвіны зяў, з Эстоніі — рамонкі садовыя, дэльфініум шматгадовы, з Літвы — бальзамін, ірыс, з Малдавіі — макі, з Кіргізіі — аднагадовая вярціня. Беларусь прадстаўляюць макі, гваздзіка, дзяўкой. Усяго высаджана каля ста відаў кветак.

УПЕРШЫНІЮ

Зборная каманда СССР, пераможца ў заключны дзень спаборніцтваў у Мантэвідэо баскетбалістаў зборнай Югаславіі, упершыню заваявала тытул чэмпіёна свету. Другое месца занялі югаслаўскія спартсмены, а трэцяе — зборная Бразіліі.

АУТАРАЛІ

«БЕЛАРУСЬ-67»

Днямі праводзілася традыцыйнае спаборніцтва аўтаралі «Беларусь-67», прысвечанае 50-годдзю Вялікага Кастрычніка. Спаборніцтва праходзілі па дарогах Мінскай, Гродзенскай і Магілёўскай абласцей агульнай працягласцю 2 400 кіламетраў.

У іх прымалі ўдзел мацнейшыя аўтамабілісты не толькі Беларусі, але і Малдаўскай ССР.

Чэмпіёнамі спаборніцтва на аўтамашыне «Волга» сталі мінчане майстры спорту Уладзімір

Дорахаў і Аляксандр Адамовіч, на аўтамашыне «Масквіч» — Яўгеній Вашкевіч і Дзмітрый Максімаў.

У камандным заліку першае месца занялі спартсмены Мінскай вобласці, другое — Магілёўскай і трэцяе — горада Мінска.

ЗНОУ ЧЭМПІЕНСКІ ТЫТУЛ

Мінская акрабатка Людміла Зданюк аднойчы ўжо ўзнімалася на вышэйшую ступеньку п'едэстала гонару, калі яна была яшчэ школьніцай. І вось Люда зноў заваявала залаты медаль на чэмпіянаце краіны, які закончыўся ў Горкім.

У папярэдніх выступленнях Зданюк набрала 76,05 бала і апырэджала бліжэйшую сваю саперніцу на 0,65 бала. Першае практыкаванне ў фінале акрабатычных скачкоў таксама скончылася на карысць беларускай спартсменкі. Але ў другім практыкаванні яна выступіла не зусім удала, і Н. Сулава (Калінін) амаль параўнялася па ачках з ёй. Усё ж апошні скачок прынес перамогу Л. Зданюк. Яна зноў вярнула сабе тытул мацнейшай акрабаткі Саветскага Саюза.

Г у м а р

ЗНАКІ ПРЫПЫНКУ

Нямецкі пісьменнік Фантанэ, працякуючы рэдактарам у адным з берлінскіх выдавецтваў, атрымаў ад маладога паэта некалькі пазаных вершаў, якія суправаджаліся такім лістом:

«Паколькі знакі прыпынку для мяне не маюць значэння, упішыце іх, калі ласка, самі».

Фантанэ неадкладна вярнуў вершы аўтару, заўважыўшы: «У наступны раз прыйміце мяне, калі ласка, толькі знакі прыпынку, а вершы я сам упішу».

ДАГАВОР НЕ АДБЫЎСЯ

Адзін бяздарны комік папраціў гумарыста Джэрома пра-

даць за пяць фунтаў некалькі сваіх жартаў.

— Такі дагавор для нас абодвух нявыгадны, — адказаў Джэром, — калі ў мяне ўбачыць пяць фунтаў, падумаюць, што я іх украў. Калі ад вас пацуюць добры жарт, зразу меюць, што вы яго ўкралі.

ВЕЛЬМІ ПАВАЖАНЫЯ ЛЮДЗІ

Конан-Дойль выбраў дзесяць сваіх прыцяляў, вельмі паважаных людзей, што належалі да вышэйшага свету, і паслаў ім усім тэлеграмы аднолькавага зместу: «Усё раскрыта, неадкладна ўцякайце». На працягу 24 гадзін усе яны выехалі за межы краіны.

Вас шукаюць і чакаюць сваякі

БУНЦЭВІЧ Марыя Антонаўна шукае сына БУНЦЭВІЧА Івана Ігнатавіча, 1924 года нараджэння, які прапаў без вестак у сакавіку 1945 года. Асоб, якія ведаюць што-небудзь аб лёсе Бунцэвіча Івана Ігнатавіча, просім паведаміць маці па адрасе: г. Старобін, вул. Чырвонаармейская, 14, або ў нашу рэдакцыю.

Пётр Платонавіч АУРАМУК, які жыве ў ЗША па адрасе: 227 E 42 nd Street Norfolk, Va. 23504, шукае свайго брата Эмануіла Платонавіча АУРАМУКА, 1906 года нараджэння, ураджэнца вёскі Козішч былога Кобрынскага павета, які ў 30-х гадах выехаў у Аргенціну. Асоб, якія ведаюць што-небудзь аб лёсе Э. П. Аўрамука, просім паведаміць яго брату або на адрас рэдакцыі.

РЕДАКЦЫЯНАЯ КАЛЕГІЯ

НАШ

МІНСК, ЛЕНІНСКІ ПРАСПЕКТ, 77
 ДОМ ДРУКУ.

РЕДАКЦЫЯ ГАЗЕТЫ «ГОЛАС РАДЗІМЫ»
 ТЭЛЕФОНЫ: 6-19-31, 6-97-92, 6-18-88, 6-13-13

АДРАС:

Мінск. У парку «30 год БССР».